

Sygn. akt XI GC 76/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

S., dnia 5 kwietnia 2016 r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Wydział XI Gospodarczy,

w składzie:

Przewodniczący: SSR Aleksandra Wójcik-Wojnowska

Protokolant: Przemysław Badurka

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2016 r. w Szczecinie na rozprawie

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko T. Ż.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego T. Ż. na rzecz powoda A. S. kwotę 4088,91 zł (cztery tysiące osiemdziesiąt osiem złotych dziewięćdziesiąt jeden groszy) z ustawowymi odsetkami (od dnia 1 stycznia 2016 roku z ustawowymi odsetkami za opóźnienie) liczonymi od dnia 13 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 586,80 zł (pięćset osiemdziesiąt sześć zł osiemdziesiąt gr) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XI GC 76/16

Sprawa rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 13 sierpnia 2015 r. powód A. S. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego T. Ż. kwoty 8.829,28 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu i kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że powód zawarł z pozwanym umowę o roboty budowlane. Wyjaśnił, że strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 36.000 zł netto oraz karę umowną w wysokości 20% wynagrodzenia. Podał, że odstąpił od umowy z winy pozwanego, a następnie obciążył go karą umowną w wysokości 7.776 zł. W niniejszym postępowaniu powód dochodzi kwoty kary umownej powiększonej o skapitalizowane odsetki.

Pozwany złożył sprzeciw od nakazu zapłaty, wnosząc o oddalenie powództwa i zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazano, iż umowa nie została prawidłowo rozwiązana – pozwany nie otrzymał oświadczenia o odstąpieniu. Nadto wskazano, że strony łączyła wcześniej jeszcze jedna umowa, z której powód nie wypłacił wynagrodzenia, wobec czego pozwany wstrzymał się z pracami z kolejnej umowy, obawiając się, że także one nie zostaną zapłacone. Ponadto pozwany podniósł zarzut potrącenia owego nieuregulowanego wynagrodzenia – w kwocie 3800 zł z roszczeniem powoda.

W piśmie z dnia 29 lutego 2016 r. powód podkreślił, że skutecznie odstąpił od dwóch łączących strony umów. Wskazał, że pozwany otrzymał od powoda w sumie kwotę 20.700 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 14 października 2013 r. A. S. ((...)) zawarł z T. Ż. ((...)) umowę o wykonanie dzieła, którego przedmiotem było: zamontowanie listwy startowej; uzupełnienie styropianu, kleju; wyrównanie płaszczyzn ściany; obróbka okien, montaż parapetów, położenie pucu i farby, ułożenie klinkieru; wykonanie ocieplenia ściany bocznej zgodnie z projektem; posprzątanie terenu budowy po zakończeniu pracy.

Wynagrodzenie z tytułu wykonania dzieła ustalono w kwocie 15.000 zł netto. Termin wykonania przedmiotu umowy wyznaczono do dnia 10 listopada 2013 r.

Dowód: umowa k. 22-24

W dniu 26 października 2013 r. A. S. ((...)) zawarł z T. Ż. ((...)) umowę w przedmiocie renowacji elewacji od strony ulicy łącznie z remontem balkonów w budynku mieszkalno-usługowym przy ul. (...) (...) w S..

Za wykonanie przedmioty umowy strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 36.000 zł netto (§ 2 umowy).

Obiór częściowy oraz odbiór końcowy miał nastąpić na podstawie protokołów odbioru częściowego oraz bezusterkowego protokołu odbioru końcowego, podpisanych przez każdą ze stron (§ 3 umowy).

Termin wykonania przedmiotu umowy wyznaczono do dnia 30 listopada 2013 r. (§ 4 ust. 1 umowy)

Strony ustanowiły odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania poprzez zapłatę kar umownych. Wykonawca miał zapłacić zamawiającemu karę umowną:

a) Za zwłokę w oddaniu określonego w umowie przedmiotu odbioru: w wysokości 0,2% wynagrodzenia umownego brutto za każdy dzień zwłoki.

b) Za zwłokę w usunięciu wad stwierdzonych w okresie gwarancji bądź rękojmi za wady w wysokości 0,2% wynagrodzenia umownego brutto za przedmiot odbioru każdy dzień zwłoki, liczonej od dnia wyznaczonego na usunięcie wad,

c) Za odstąpienie od umowy z przyczyn niezależnych od zamawiającego albo za odstąpienie od umowy przez zamawiającego z przyczyn leżących po stronie wykonawcy: w wysokości 20% wynagrodzenia umownego brutto.

Zamawiający miał zapłacić wykonawcy karę umowną z tytułu odstąpienia od umowy z przyczyn dotyczących zamawiającego – w wysokości 10% wysokości wynagrodzenia.

Dowód:

- umowa, k. 5 – 7.

W czasie zawierania powyższych umów ani później pozwany nie był podatnikiem podatku VAT.

Dowód: zeznania pozwanego k. 74-75

Oprócz umów pisemnych, powód zlecił też pozwanemu pomoc przy pracach na ścianie frontowej budynku na F..

Dowód: zeznania powoda k. 75-76

Pozwany wykonał prace z pierwszej umowy z wyjątkiem położenia klinkieru na cokole.

Jeśli idzie o drugą umowę, to pozwany skuł tynk i zrobił obrzutkę, po czym zaprzestał prowadzenia prac.

Dowód: zeznania pozwanego k. 74-75

Pismami z dnia 27 listopada 2013 r. A. S. złożył T. Ż. oświadczenie o odstąpieniu od umowy z dnia 14 października 2013 r. oraz oświadczenie o odstąpieniu od umowy z dnia 26 października 2013 r.

Pisma zostały odebrane przez T. Ż. w dniu 11 grudnia 2013 r.

Dowód:

- pisma, k. 60, 63,
- potwierdzenie odbioru, k. 61, 64 – 65,
- potwierdzenie nadania, k. 62, 65.

A. S. dokonał na rzecz T. Ż. następujących wpłat:

- 3.800 zł tytułem „zaliczki na poczet wynagrodzenia z tytułu umowy”, stwierdzoną dowodem wypłaty nr (...),
- 9.900 zł tytułem „zaliczki na poczet wynagrodzenia z tytułu umowy”, stwierdzoną dowodem wypłaty nr (...),
- 2.500 zł tytułem „zaliczki na poczet wynagrodzenia z tytułu umowy”, stwierdzoną dowodem wypłaty nr(...),
- 2.500 zł tytułem „zaliczki na poczet wynagrodzenia z tytułu umowy”, stwierdzoną dowodem wypłaty nr (...),
- 2.000 zł tytułem „skucia tynków na elewacji kamienicy na ul. (...) w S.”, stwierdzoną rachunkiem nr (...).

Dowód:

- dowody wypłaty, k. 66 – 67,
- rachunek, k. 68.

W dniu 16 kwietnia 2014 r. A. S. wystawił T. Ż. notę obciążeniową na kwotę 7.776 zł z tytułu kar umownych określonych w § 9 ust. 2 pkt c „umowy o roboty budowlane” z dnia 26 października 2013 r. T. Ż. został wezwany do zapłaty kwoty w terminie 3 dni od daty otrzymania noty obciążeniowej.

Dowód:

- nota obciążeniowa, k. 10.

Pismem z dnia 26 kwietnia 2015 r. A. S. wezwał T. Ż. do zapłaty kwoty 7.776 zł tytułem kary umownej. T. Ż. został wezwany do zapłaty kwoty w terminie 7 dni od daty otrzymania pisma.

Dowód:

- wezwanie do zapłaty, k. 11,
- potwierdzenie nadania, k. 12.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się uzasadnione w części.

Powód dochodził kary umownej. Zgodnie z art. 483. § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). W razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody (art. 484 § 1

k.c.). Żądanie odszkodowania przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary nie jest dopuszczalne, chyba że strony inaczej postanowiły. Zgodnie z treścią komentowanego przepisu wierzyciel może dochodzić kary umownej w pełnej wysokości „bez względu na wysokość poniesionej szkody”. Oznacza to, że wierzyciel nie ma obowiązku wykazywać istnienia i wysokości szkody.

W umowie strony przewidziały karę umowną za odstąpienie od umowy przez powoda z przyczyn leżących po stronie pozwanego, w wysokości 20% wynagrodzenia umownego. W orzecznictwie przeważa zapatrywanie, iż odstąpienie od umowy, która przewiduje karę za niewykonanie zobowiązania, nie zwalnia dłużnika z obowiązku zapłaty tej kary (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2006 r., IV CSK 154/2006; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r., IV CSK 157/2006). Fakt rozwiązania się umowy ze skutkiem wstecznym ani akcesoryjność kary umownej nie stoi na przeszkodzie przyjęciu, że obowiązek zapłaty kary umownej przewidzianej w umowie na wypadek odstąpienia pozostaje w mocy w razie owego odstąpienia. Rozwiązanie umowy ze skutkiem wstecznym nie jest bowiem równoznaczne z sytuacją, w której umowa w ogóle nie została zawarta – wynika to choćby z tego, że można wówczas dochodzić roszczeń odszkodowawczych związanych z niewykonaniem umowy (art. 494 kc). Skoro sam ustawodawca przewiduje konsekwencje związane z wcześniejszym istnieniem umowy, to nie ma przeszkód, by w myśl zasady swobody umów prawo takie przyznać także stronom, tym bardziej, że kara umowna jest zryczałtowanym odszkodowaniem, a więc jej zastrzeżenie w umowie stanowi tylko sposób realizowania roszczenia dozwolonego w myśl art. 494 k.c.

Pozwany wskazywał, iż powód nie odstąpił skutecznie od umowy, gdyż nie doręczył mu oświadczenia o odstąpieniu. Ten zarzut jest nieskuteczny, gdyż z treści przedstawionych przez powoda dokumentów (k. 60-65) wynika, że powód w tym samym dniu złożył oświadczenie o odstąpieniu od obu umów pisemnych, a pozwany przesyłki otrzymał.

Kolejny zarzut pozwanego dotyczył braku podstaw do odstąpienia od umowy. Pozwany wskazywał w tym zakresie, że wstrzymał się z robotami wynikającymi z drugiej umowy, gdyż powód nie zapłacił mu za prace wynikające z pierwszej. Należało więc rozważyć, czy nie zaszły podstawy do zastosowania art. 490 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli jedna ze stron obowiązana jest spełnić świadczenie wzajemne wcześniej, a spełnienie świadczenia przez drugą stronę jest wątpliwe ze względu na jej stan majątkowy, strona zobowiązana do wcześniejszego świadczenia może powstrzymać się z jego spełnieniem, dopóki druga strona nie zaoferuje świadczenia wzajemnego lub nie da zabezpieczenia. W ocenie Sądu materiał dowodowy, przede wszystkim złożone przez powoda dowody wpłat wskazują, iż pozwany nie miał prawa wstrzymać się ze swymi pracami (sam fakt zaprzestania prac jest niesporny, potwierdził go pozwany zarówno w sprzeciwie, jak i w trakcie zeznań). Pierwsza umowa stron opiewała na 15.000 zł netto. Powód nie wiedział przy tym, że pozwany nie rozlicza podatku VAT, wobec czego mógł traktować wskazaną w umowie kwotę jako podlegającą powiększeniu o podatek, mimo, że pozwany nie miał prawa takiego powiększenia stosować. Skoro bowiem pozwany nie jest płatnikiem podatku VAT, a podatek ten stanowi należność publicznoprawną, pochodzącą od osoby kupującej towar lub usługę, a należną Skarbowi Państwa, to pozwany, pobierając taki podatek, a nie odprowadzając go, byłby bezpodstawnie wzbogacony. Zatem kwota, jakiej mógł skutecznie żądać od powoda pozwany w ramach pierwszej umowy, to 15.000 zł. Powód zapłacił zaś znacznie więcej, bo 18.700 zł (na tyle opiewają dowody KW, opisane jako zaliczka na poczet wynagrodzenia z tytułu umowy). Nie można zgodzić się z pozwanym, że wpłaty te dokonywane były na poczet prac zleconych poza umowami pisemnymi. Po pierwsze, twierdzenia o dodatkowych pracach należy uznać za spóźnione. Art. 503 § 1 k.p.c. stanowi, że w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany powinien przedstawić okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w sprzeciwie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Pozwany, zarzucając powodowi nierozliczenie się z pierwszej umowy i wiedząc jednocześnie, ile pieniędzy otrzymał, powinien już w sprzeciwie wyjaśnić, iż część wpłat zarachował na poczet innych umów i opisać te umowy. Ponadto pozwany nie wykazał, jakie prace konkretnie zostały mu dodatkowo zlecone i ile winno wynosić związane z tym wynagrodzenie. Jedynym dowodem w tym względzie jest dokument prywatny pochodzący od samego pozwanego (rachunek nr (...)) i zeznania pozwanego. Dokument prywatny dowodzi tylko złożenia przez pozwanego oświadczenia, że przysługuje mu określone wynagrodzenie, oświadczenie zaś zainteresowanego nie może stanowić dowodu na istnienie prawa, opisanego w oświadczeniu. Nie przekonują też

zeznania pozwanego co do tego, że powód zlecił mu wskazane w rachunku prace. Powód temu zaprzeczył, wskazując wyłącznie, że zlecił prace pomocnicze przy frontowej elewacji budynku na ul. (...), ale wynagrodzenie za to miało wynieść ok. 1100 zł. Tymczasem pozwany naliczył za to 3.300 zł, nie przedstawiając żadnego potwierdzenia, że faktycznie przepracował 100 godzin.

Wobec powyższego Sąd przyjął, że umowa z 14.10.2013 r. została rozliczona w całości i to z nadwyżką, rachunek nr (...) świadczy też o tym, że powód wypłacił pierwszą część wynagrodzenia na poczet kolejnej umowy. Czyni to wiarygodnymi zeznania powoda, że płacił na bieżąco, chcąc zapewnić kontynuowanie prac, z zamiarem rozliczenia całościowego dokonanych wpłat.

Powyższe rozważania prowadzą też do wniosku, że nie jest uzasadniony zarzut potrącenia (art. 498 k.c.), bo pozwany nie dysponował wierzytelnością wzajemną wobec powoda.

Co do podstaw odstąpienia, należy wskazać, że umowy stron stanowiły – ponieważ nie dotyczyły remontu całego obiektu – umowy o dzieło, opisane w treści art. 627 k.c. Art. 635 k.c. stanowi, że jeżeli przyjmujący zamówienie opóźnia się z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła tak dalece, że nie jest prawdopodobne, żeby zdołał je ukończyć w czasie umówionym, zamawiający może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła. Z zeznań pozwanego wynika, iż zaprzestał on wykonywania prac. Oświadczenie powoda o odstąpieniu zostało złożone tuż przed upływem terminu do zakończenia prac z umowy z 26.10.2013 r. (upływał on 30.11, oświadczenie datowane jest na 27.11.), z zeznań stron wynika, że pozwany wykonał wyłącznie skucie tynku, podczas gdy miał wykonać renowację całej elewacji. Zatem w dacie składania oświadczenia oczywistym było, że dzieło nie zostanie wykonane w terminie, a więc powód mógł skutecznie odstąpić od umowy. To zaś, w świetle jej postanowień, uprawniało do dokonania kary umownej.

Ponieważ pozwany żądał oddalenia powództwa w całości, należy rozważyć, czy kara powinna zostać zmiarkowana. Zgodnie z art. 484 § 2 k.c., jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, a także gdy kara umowna jest rażąco wygórowana, dłużnik może żądać jej zmniejszenia.

Poszukując sprawdzianu „rażącego wygórowania” kary umownej należy mieć z jednej strony na względzie, że jej celem jest wywarcie presji na dłużnika, aby należycie wykonał swe zobowiązanie. Funkcję tę kara umowna spełnia wówczas, gdy skutek ekonomiczny niespełnienia w terminie świadczenia jest ujemny. Z drugiej strony jej odszkodowawczy charakter nakazuje uwzględnić, że zapłata kary nie może prowadzić do wzbogacenia wierzyciela; z tego względu wskazuje się, że wysokość kary nie powinna przewyższać wielkości świadczenia, którego wykonanie ma zabezpieczać (wyrok SA w Katowicach z 17 grudnia 2008 r., V ACa 483/08, LEX nr 491137).

W orzecznictwie analizuje się różne kryteria oceny rażącego wygórowania kary umownej. Wskazuje się na stosunek wysokości zastrzeżonej kary do wysokości szkody doznanej przez wierzyciela czy też do odszkodowania, które należałoby się wierzycielowi na zasadach ogólnych. W niniejszej sprawie argumentem przemawiającym za koniecznością zmiarkowania kary umownej jest dysproporcja, jaka zaistniała w umowie pomiędzy represją odstąpienie od umowy z przyczyn leżących po stronie pozwanego i po stronie powoda. W przypadku zawinienia przez pozwanego kara jest dwukrotnie wyższa niż w przypadku zawinienia przez powoda. Taki brak symetrii odpowiedzialności odszkodowawczej przemawia w ocenie Sądu za zredukowaniem kary, zastrzeżonej na wypadek odstąpienia od umowy z przyczyn leżących po stronie pozwanego do 10% (tyle wynoszą kary zastrzeżone od strony powodowej). Ponadto kara ta winna być liczona od wynagrodzenia netto, skoro pozwany nie był płatnikiem VAT-u i wynagrodzenie wskazane w umowie nie mogło być o ten podatek podwyższone. W konsekwencji kara powinna wynieść 3600 zł. Powód żądał też skapitalizowanych odsetek. W tym wypadku podstawą żądania jest art. 481 k.c. i art. 455 k.c., zgodnie z którym jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Odsetki ustawowe wyliczone od kwoty 3600 zł za okres od dnia następnego po dniu wynikającym z noty obciążeniowej (26.04.2014 r.) do dnia wniesienia pozwu to 488,91 zł, łącznie powodowi należy się 4088,91 zł z dalszymi odsetkami stosownie do art. 482 k.c. W pozostałym zakresie powództwo oddalono.

Pozwany wskazywał też, że żądanie pozwu stanowi nadużycie prawa. Art. 5 k.c. stanowi, iż nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego, takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Konstrukcja ta nie może służyć obniżeniu kary, można natomiast samo żądanie zapłaty kary oceniać przez pryzmat art. 5 k.c. W niniejszej sprawie pozwany nie wskazał, jakie zasady miałyby naruszać żądanie powoda. Pozwany bezspornie porzucił wykonywanie prac, jak pokazały wyniki postępowania dowodowego nie miał ku temu usprawiedliwionej podstawy, zatem argument, że to powód naruszył warunki umowy nie zasługuje na uwzględnienie.

O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 100 k.p.c. Strona powodowa wygrała proces w 46%, natomiast pozwana - w 54%. Strona powodowa poniosła następujący koszty: opłatę sądową od pozwu w kwocie 250 złotych, oraz koszty zastępstwa procesowego ustalone na kwotę 1200 złotych, których wysokość ustalono w oparciu o § 6 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, a także koszt opłaty od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł (łącznie 1467 zł). Strona pozwana powinna więc zwrócić stronie powodowej kwotę 586,80 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (1467 zł * 46%) o czym orzeczono w pkt. III sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

- (...)
- (...)
- (...).s. P. (...)